

ผลการสอนศิลปะโดยใช้วิธีศิลปวิจารณ์ตามทฤษฎีของเอ็ดมันด์ เบิร์ก เฟลด์แมน
ที่มีต่อความสามารถในการวิจารณ์งานศิลปะของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

นางสาวอโนทัย องกิตติกุล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2548

ISBN 974-17-3746-7

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

EFFECTS OF TEACHING ART BY USING EDMUND BURKE FELDMAN'S
THEORY-BASED ART CRITICISM METHOD ON ART WORK
CRITIQUE ABILITIES OF PRATHOM SUKSA SIX STUDENTS

Miss Anotai Ongkittikul

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education Program in Art Education

Department of Art , Music and Dance Education

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2005

ISBN 974-17-3746-7

อโณทัย อองกิตติกุล : ผลการสอนศิลปะโดยใช้วิธีศิลปวิจารณ์ตามทฤษฎีของเอ็ดมันด์ เบิร์ก
เฟลด์แมน ที่มีต่อความสามารถในการวิจารณ์งานศิลปะของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
(EFFECTS OF TEACHING ART BY USING EDMUND BURKE FELDMAN'S THEORY-
BASED ART CRITICISM METHOD ON ART WORK CRITIQUE ABILITIES OF PRATHOM
SUKSA SIX STUDENTS) อ. ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ ดร. ปุณณรัตน์ พิชญ์ไพฑูลย์,
163 หน้า. ISBN 974-17-3746-7

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาผลการสอนศิลปะโดยใช้วิธีศิลปวิจารณ์ตามทฤษฎีของ
เอ็ดมันด์ เบิร์ก เฟลด์แมน ที่มีต่อความสามารถในการวิจารณ์งานศิลปะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย (ฝ่ายประถม) ภาคปลาย ปีการศึกษา 2548 ที่เรียนวิชาศิลปะศึกษา จำนวน 33 คน
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยสร้างขึ้นโดยผู้วิจัย ได้แก่ 1) แบบทดสอบการวิจารณ์งานศิลปะ, 2) แผนการจัดการ
เรียนรู้, 3) แบบสังเกตพฤติกรรมผู้เรียน และ 4) แบบรายงานตนเองของผู้เรียน ทำการวิเคราะห์ข้อมูล
โดยการหาค่ามัธยฐานเลขคณิต (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบค่าที (t-test) ค่าความถี่ และ
ค่าร้อยละ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS

ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนมีความสามารถในการวิจารณ์งานศิลปะสูงขึ้น หลังจากการสอนศิลปะโดยใช้วิธี
ศิลปวิจารณ์ตามทฤษฎีของเอ็ดมันด์ เบิร์ก เฟลด์แมน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็นในการวิจารณ์ ผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยของคะแนนการวิจารณ์เกี่ยวกับการ
พรรณนามากที่สุด และทางด้านพฤติกรรม ผู้เรียนมีการพรรณนาถึงเส้น สี รูปร่างรูปทรงต่างๆ มากที่สุด
3. การประเมินตนเองและการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน พบว่านักเรียนทำกิจกรรมที่ได้รับมอบ
หมายให้ทันที มีความตั้งใจในการทำงานอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนนักเรียนมีความคิดเห็นว่าการเรียนการ
สอน นักเรียนรู้สึกสนุกสนานเพลิดเพลิน เพราะมีกิจกรรมที่หลากหลายที่ได้จากการเรียนศิลปะโดยใช้วิธี
ศิลปวิจารณ์ตามทฤษฎีของเอ็ดมันด์ เบิร์ก เฟลด์แมน

การสอนศิลปะโดยใช้วิธีศิลปวิจารณ์ ผู้เรียนควรมีความรู้ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับองค์ประกอบ
ศิลป์มาพอสมควร อันเป็นส่วนสำคัญที่เป็นพื้นฐานในการวิจารณ์งานศิลปะ อีกทั้งบรรยากาศในการเรียน
การสอน ผู้สอนควรกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนาน ความมั่นใจในการตอบคำถามหรือแสดงความคิด
เห็น และการสอนในรูปแบบดังกล่าว สามารถส่งเสริมการใช้ความคิดวิเคราะห์มากขึ้น และทำให้ผู้เรียนได้
เปิดกว้างทางความคิด ได้ความคิดที่หลากหลาย เกิดความคิดสร้างสรรค์จินตนาการ สามารถนำไปประยุกต์
ใช้ในผลงานศิลปะปฏิบัติของตนได้

ภาควิชา..... ศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา
สาขาวิชา..... ศิลปะศึกษา
ปีการศึกษา..... 2548.....

ลายมือชื่อผู้จัดทำ..... อโณทัย อ.
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... อ. ปุณณรัตน์ พิชญ์ไพฑูลย์

4683783027 : MAJOR ART EDUCATION

KEY WORD: ART TEACHING / EDMUND FELDMAN'S THEORY / ART CRITICISM /
ELEMENTARY SCHOOL

ANOTAI ONGKITTIKUL: EFFECTS OF TEACHING ART BY USING
EDMUND BURKE FELDMAN'S THEORY-BASED ART CRITICISM
METHOD ON ART WORK CRITIQUE ABILITIES OF PRATHOM SUKSA
SIX STUDENTS. THESIS ADVISOR : ASSOC. PROF. POONARAT
PICHAYAPAIBOON Ed.D., 163 pp. ISBN: 974-17-3746-7.

The purpose of this research was to study the effects of art teaching by using Edmund
Feldman's theory-based art criticism method on art work critique abilities of prathom sukxa six
students .

The sample group of the research was 33 prathom sukxa six students at Chulalongkorn
University demonstration elementary school in the second semester of academic year 2005. The
research instruments construction by the researcher were 1) art work critique test, 2) lesson plan, 3)
student behavior observation form, and 4) student self-report. The obtained data were analyzed by
using means, standard deviations, t-test, frequencies and percentage.

The research results were revealed;

- 1) Art work critique abilities of prathom sukxa six students after learning art by
using Edmund Feldman's method was higher at the .05 level of significance.
- 2) When consider only the topics in criticize the students have their average score on the
describe; however in the behavior side, learner mostly describe on line, color, and shape.
- 3) Student's self evaluation and opinions, it was found that students had done
activities as time they were assigned. They were pleasant during the various activities which were
the Edmund Feldman's art criticism theory.

The research suggested that to teach art by using the art criticism model, students should
have knowledge about visual art basic elements, which is a tool for criticize an art work. Furthermore,
instructor should encourage class to keep students pleasantly, to answer any questions or to show
opinions. This teaching method could be support about critical thinking and made student thinking
opened wide, got many thinking and idea. Students could be applied their artwork.

Department... Art, Music and Dance Education
Field of study... Art Education
Academic year... 2005

Student's signature Anotai. O.
Advisor's signature Poonarat Pichayapaiboon

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความสามารถอย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.ปณณรัตน์ พิชญไพบุลย์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้กรุณาให้คำแนะนำและตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆด้วยความเอาใจใส่มาโดยตลอด ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อำไพ ตีรณสาร ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และศาสตราจารย์กิตติคุณ วิรัตน์ พิชญไพบุลย์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้ความกรุณาให้คำแนะนำและเสนอข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ในการวิจัย ตลอดจนการตรวจแก้ไขข้อบกพร่องของวิทยานิพนธ์ให้มีความถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณอาจารย์สมศักดิ์ ศิริวิโรจน์สกุล ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัยและเป็นผู้ประสานงานในการเก็บข้อมูลแก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดี ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ลลิตพรพรนทองงาม และผู้ช่วยศาสตราจารย์พรมารินทร์ สุทธิจิตตะ ที่ได้กรุณาสละเวลาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัยให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น พร้อมทั้งให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์

ขอขอบพระคุณอาจารย์วิรัตน์ คุ่มคำ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ทินกร บัวพูล ที่ได้กรุณาสละเวลาในการตรวจให้คะแนนนักเรียนเพื่อให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และขอขอบพระคุณคณาจารย์สาขาศิลปศึกษาทุกท่าน ที่ประสิทธิ์วิชาความรู้และปลูกฝังให้ผู้วิจัยรู้จักการวางแผนในการทำงานอย่างเป็นระบบตลอดการศึกษา ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม และรองคณบดี ตลอดจนเจ้าหน้าที่ ที่ได้กรุณาอำนวยความสะดวกและให้ความร่วมมือแก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดี ขอขอบคุณนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่เข้าร่วมกิจกรรมในการวิจัย และขอขอบพระคุณบัณฑิตวิทยาลัยที่ให้ทุนสนับสนุนการวิจัย

ท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา และครอบครัว ที่ให้การสนับสนุนในด้านการศึกษา ทั้งยังเป็นกำลังใจสำคัญยิ่งที่ผลักดันให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในการศึกษา และน้องๆที่มีส่วนให้ความช่วยเหลือบางส่วนของการทำวิจัย ขอขอบคุณ ชัชณี คุรุภากรณ์, จิรฎา จินตนาการ และนันทวัน วาตะ ที่ให้ความช่วยเหลือผู้วิจัยในการเก็บข้อมูลวิจัย และขอขอบคุณพี่ๆ และเพื่อนๆระดับปริญญาโทบัณฑิตศึกษาศิลป์ที่มีส่วนในการช่วยเหลือ ให้คำปรึกษาและกำลังใจในการทำวิทยานิพนธ์ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ณ
บทที่	
1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	6
1.3 สมมติฐาน	6
1.4 ขอบเขตของการวิจัย	6
1.5 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	6
1.6 วิธีดำเนินการวิจัย	7
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
2.1 การเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษา	10
2.1.1 การจัดสาระการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 สาระทัศนศิลป์	10
2.1.2 รูปแบบและวิธีการสอนศิลปะ	14
2.1.3 การวัดและการประเมินผลทางศิลปะศึกษา	20
2.2 พัฒนาการของเด็กระดับประถมศึกษา	22
2.2.1 พัฒนาการทางศิลปะของเด็กระดับประถมศึกษา	22
2.2.2 ทฤษฎีพัฒนาการด้านศิลปะของเด็ก	24
2.2.3 ทฤษฎีพัฒนาการด้านสติปัญญาของเด็ก	25
2.3 ศิลปวิจารณ์และทฤษฎีศิลปวิจารณ์	27
2.3.1 ความหมายศิลปวิจารณ์	27
2.3.2 ทฤษฎีศิลปวิจารณ์ของเอ็ดมันด์ เบิร์ก เฟลด์แมน	28
2.3.3 แนวทางการสอนศิลปวิจารณ์	34

บทที่	หน้า
2.3.4 คุณค่าของศิลปวิจารณ์.....	40
2.4 การสอนเพื่อส่งเสริมการวิจารณ์ของนักเรียน.....	42
2.4.1 รูปแบบการสอนที่ส่งเสริมการวิจารณ์.....	42
2.4.2 เทคนิคการใช้คำถามในการวิจารณ์.....	43
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	45
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	54
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	74
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	98
รายการอ้างอิง.....	114
ภาคผนวก.....	120
ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ.....	121
ภาคผนวก ข แผนการจัดการเรียนรู้.....	123
ภาคผนวก ค แบบทดสอบการวิจารณ์งานศิลปะ.....	140
ภาคผนวก ง แบบสังเกตพฤติกรรม.....	146
ภาคผนวก จ แบบรายงานตนเองของผู้เรียน.....	151
ภาคผนวก ฉ ประมวลภาพกิจกรรมการเรียนการสอน.....	154
ภาคผนวก ช ผลงานนักเรียน.....	158
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	163

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
ตารางที่ 1 เกณฑ์ในการตรวจให้คะแนนแบบทดสอบการวิจารณ์งานศิลปะ.....	56
ตารางที่ 2 รายละเอียดเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรมปฏิบัติโดยวิธีศิลปวิจารณ์	58
ตารางที่ 3 เกณฑ์การพิจารณาภาพศิลปะในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้.....	59
ตารางที่ 4 รายละเอียดระยะเวลาในการดำเนินการทดลองในการวิจัย.....	67
ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนความสามารถใน การวิจารณ์งานศิลปะจากแบบทดสอบการวิจารณ์งานศิลปะก่อนเรียน และหลังเรียนของนักเรียน จากการสอนศิลปะโดยใช้วิธีศิลปวิจารณ์ ตามทฤษฎีของเอ็ดมันด์ เบิร์ก เฟลด์แมน.....	75
ตารางที่ 6 ค่ามัชฌิมเลขคณิต(\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนแบบทดสอบการวิจารณ์งานศิลปะก่อนเรียนและหลังเรียน ตามประเด็นการถามในแบบทดสอบ	76
ตารางที่ 7 ค่าความถี่และค่าร้อยละ ของการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนขณะปฏิบัติกิจกรรม การเรียนการสอนในแผนการจัดการเรียนการสอนที่ 1 “การสังเกตภาพศิลปะ1”	77
ตารางที่ 8 ค่าความถี่และค่าร้อยละ ของการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนขณะปฏิบัติกิจกรรม การเรียนการสอนในแผนการจัดการเรียนการสอนที่ 2 “การสังเกตภาพศิลปะ2”.....	79
ตารางที่ 9 ค่าความถี่และค่าร้อยละ ของการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนขณะปฏิบัติกิจกรรม การเรียนการสอนในแผนการจัดการเรียนการสอนที่ 3 “การสังเกตภาพศิลปะ3”.....	81
ตารางที่ 10 ค่าความถี่และค่าร้อยละ ของการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนขณะปฏิบัติกิจกรรม การเรียนการสอนในแผนการจัดการเรียนการสอนที่ 4 “การสังเกตภาพศิลปะ4”.....	83
ตารางที่ 11 ค่าร้อยละ ของการสังเกตพฤติกรรมนักเรียน ในด้านความร่วมมือในชั้นเรียนโดยรวม จากแผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 4 แผน	85

ตาราง	หน้า
ตารางที่ 12 ค่ามัชฌิมเลขคณิต(\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) จากแบบรายงานตนเอง (Self Report) ที่แสดงออกทางความคิดเห็น ของนักเรียน ความร่วมมือในชั้นเรียน และการปฏิบัติกิจกรรมโดยรวม.....	86
ตารางที่ 13 ค่ามัชฌิมเลขคณิต(\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ที่แสดงออกทางความคิดเห็นของนักเรียน ความร่วมมือในชั้นเรียน และการปฏิบัติกิจกรรมในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 จากแบบรายงานตนเอง (Self Report) ตอนที่ 1.....	88
ตารางที่ 14 ค่ามัชฌิมเลขคณิต(\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ที่แสดงออกทางความคิดเห็นของนักเรียน ความร่วมมือในชั้นเรียน และการปฏิบัติกิจกรรมในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 จากแบบรายงานตนเอง (Self Report) ตอนที่ 1.....	89
ตารางที่ 15 ค่ามัชฌิมเลขคณิต(\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ที่แสดงออกทางความคิดเห็นของนักเรียน ความร่วมมือในชั้นเรียน และการปฏิบัติกิจกรรมในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 จากแบบรายงานตนเอง (Self Report) ตอนที่ 1.....	90
ตารางที่ 16 ค่ามัชฌิมเลขคณิต(\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ที่แสดงออกทางความคิดเห็นของนักเรียน ความร่วมมือในชั้นเรียน และการปฏิบัติกิจกรรมในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 จากแบบรายงานตนเอง (Self Report) ตอนที่ 1.....	91
ตารางที่ 17 ค่าความถี่ ของข้อมูลที่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้วิธีศิลปวิจารณ์ตามทฤษฎีของเอ็ดมันด์ เบิร์ก เฟลด์แมน โดยรวมจากแบบรายงานตนเอง (Self Report) ตอนที่ 2.....	92